

Tieslietu ministrija

Projekts Nr.JUST/2010/KPEN/AG/1546 "Atjaunojošā taisnīguma aktuālas problēmas, risināšanas perspektīvas Eiropas Savienībā "

Apmācību kurss "Cilvēktirdzniecības atpazīšana, izmeklēšana, novēršana kā efektīvs ierocis noziedzīgā fenomena izskaušanai"

Rīga, 2013. gada 26.-27. septembris

CENTRE FOR
EQUAL
OPPORTUNITIES
AND OPPOSITION
TO RACISM

Nacionālā ziņotāja un nacionālā koordinatora loma

Konference Rīgā, Latvijā
2013. gada 26.-27. septembrī

Patrīcija Le Koka (*Patricia Le Cocq*)

CENTRE FOR
EQUAL
OPPORTUNITIES
AND OPPOSITION
TO RACISM

Prezentācijas saturs

1. Nacionālā ziņotāja loma: attīstība un modeļi
2. Beļģijas pieredze
  - 2.1. Beļģijas modelis cīņai pret cilvēku tirdzniecību
  - 2.2. Koordinācijas struktūra
  - 2.3. Nacionālais ziņotājs vai līdzvērtīga sistēma
3. Secinājumi

1. Nacionālā ziņotāja loma: attīstība un modeļi

1. Nacionālā ziņotāja iecelšana (vai līdzvērtīgas sistēmas ieviešana)

1. Ieteikums starptautiskā līmenī kopš 1997. gada

- Neatkarīgs mehānisms, nav koordinēšanas ar izpildvaru, operatīvo un policijas darbu
- Uzdevumi:
  - noteikt problēmas apmēru, tendences, darbības veidu (datu vākšana)
  - Informācijas apmaiņa starptautiskā līmenī
  - Ikgadēji ziņojumi valdībām par atbilstošu pamatnostādņu izstrādi
  - Pētījumu veicināšana

1. Nacionālā ziņotāja iecelšana (vai līdzvērtīgas sistēmas ieviešana)

2. Eiropas Padomes Konvencija par cīņu pret cilvēku tirdzniecību (2005.), 29. pants:

dažādu iestāžu darba koordinēšana (obligāta) un pārraudzības mehānisms (ieteikums)

- **29. panta 2. punkts (koordinācija):** pienākums nepieciešamības gadījumā nodrošināt valsts iestāžu un citu institūciju pamatnostādņu un rīcības koordinēšanu, izveidojot koordinācijas iestādes
- **29. panta 4. punkts:** apsvērt iespēju iecelt amatā nacionālos ziņotājus vai izveidot cita veida sistēmu ar cilvēku tirdzniecības apkarošanu saistīto Valsts institūciju darbību pārraudzībai un valsts tiesisko prasību ieviešanai.

1. Nacionālā ziņotāja iecelšana (vai līdzvērtīgas sistēmas ieviešana)

3. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību

- minēts tikai nacionālais ziņotājs, nav minēts koordinācijas mehānisms
- 19. pants: pienākums iecelt amatā nacionālo ziņotāju vai izveidot līdzvērtīgu sistēmu
- uzdevumi (nav ierobežoti):
  - izvērtēt cilvēku tirdzniecības tendences
  - pret cilvēku tirdzniecību vērsto aktivitāšu (tajā skaitā statistikas apkopošanas un ziņojumu) rezultātu izvērtējums
  - nav minēta iestādes/amatpersonas neatkarība

2. Nacionālā ziņotāja modeļi

1. Nīderlande (2000)

- Neatkarīga iestāde
- Nacionālais ziņotājs + birojs
- Datu vākšana un pārraudzība
- Ikgadējs ziņojums valdībai (ieteikumi)

2. Zviedrija (1997)

- Valsts kriminālpolicija, nav neatkarīga iestāde
- ikgadējs ziņojums valdībai (datu vākšana, ieteikumi, ...)
- izmeklēšanas, apsūdzības utt. analīze
- pārraudzība un vērtēšana

2. Nacionālā ziņotāja modeļi

3. Čehijas Republika (2003)

- Iekšlietu ministrija (Drošības politikas departaments)
- Datu vākšana, analīze un pārraudzība
- cilvēku tirdzniecības apkarošanas politikas koordinācija
- ziņošana (ziņojumi un politikas dokumenti valdībai)

4. Somija (2009)

- ombuds minoritāšu jautājumos
- neatkarīga institūcija, kas iekļauta Iekšlietu ministrijas administratīvajā struktūrā
- pārraudzība, ieteikumi, padomi
- juridisko konsultācija sniegšana un palīdzība upuriem
- ziņo vadībai un parlamentam

•

2. Beļģijas pieredze

2. Beļģijas pieredze

- 2.1. Beļģijas modelis cīņai pret cilvēku tirdzniecību
- 2.2. Koordinācijas struktūra
- 2.3. Nacionālais ziņotājs vai līdzvērtīga sistēma

2.1. Beļģijas modelis cīņai pret cilvēku tirdzniecību

Vairākdisciplīnu pieeja

- Tiesiskais regulējums
- Iesaistītie speciālisti
- Īpaši centri cilvēku tirdzniecības upuriem

Tiesiskais regulējums attiecībā uz cilvēku tirdzniecību

1. Kriminālkodekss: 433(5). - 433(9). pants

- 2005. gada 10. augustā ieviesa ar Parlamenta lēmumu
- Cilvēku tirdzniecības definīcija: tikai rīcība un izmantošanas nolūks
- *Modi operandi* ir pastiprinoši apstākļi
- Grozīts ar 2013. gada 29. aprīļa likumu (stājās spēkā 2. aprīlī)

2. Ārvalstnieku likums (1980. gada 15. decembra likuma 61/2-61/5. pants) + ministrijas apkārtraksts

- Īpašs statuss cilvēku tirdzniecības upuriem

Tiesiskais regulējums attiecībā uz cilvēku tirdzniecību: Kriminālkodekss

– Kriminālkodeksa 433(5). pants: Cilvēku tirdzniecība ir

- (rīcība): "Cilvēku vervēšana, transportēšana, nodošana, izmitināšana vai uzņemšana, kā arī kontroles pār šiem cilvēkiem pārņemšana vai nodošana..."
- Izmantošanas nolūkā
  - *Prostitūcija vai citi seksuālas izmantošanas veidi*
  - izmantošanai ubagošanai
  - Darbam vai pakalpojumu sniegšanai cilvēka cieņu aizskarošos apstākļos (= izmantošana darbaspēka nolūkos)
  - personas **orgānu** izņemšana
  - **Piespiest šo cilvēku pret viņa gribu veikt noziegumu vai pārkāpumu**

Tiesiskais regulējums attiecībā uz cilvēku tirdzniecību: Upura statuss

Īpašs statuss cilvēku tirdzniecības upuriem

- 1980. gada 15. decembra likuma 61/2.-61/5. pants
- 3 būtiski apstākļi:
  - Pārtraukt jebkura veida kontaktus ar izmantotāju
  - Pieņemt īpašā uzņemšanas centra (3 valdības apstiprināti un finansēti centri) padomus
  - Iesniegt sūdzību vai liecību pret personu(-ām) vai tīklu(-iem), kas izmantoja upuri

Tiesiskais regulējums attiecībā uz cilvēku tirdzniecību: Upura statuss

Vairāki posmi, paralēli tiesas procesam

Nogaidīšanas periods (45 dienas):

- Tiek piedāvāts upuriem, kas pārtraukuši sakarus ar noziedzniekiem un saņēmuši īpašā uzņemšanas centra palīdzību
- Upuris saņem sociālo pabalstu

Tiesiskais regulējums attiecībā uz cilvēku tirdzniecību: Upura statuss

Vairāki posmi, paralēli tiesas procesam

Uzturēšanās atļauja (3 mēneši) :

- Saņem upuri, kas iesniedz sūdzību vai sniedz liecību.
- Jāpievērš uzmanība 2 citiem apstākļiem
- Upuris saņem sociālo pabalstu un drīkst strādāt

Tiesiskais regulējums attiecībā uz cilvēku tirdzniecību: Upura statuss

Vairāki posmi, paralēli tiesas procesam

Uzturēšanās atļauja uz ierobežotu laiku (6 mēneši):

- Atkarīga no izmeklēšanas norises
- Tiek piešķirta, ja apsūdzētājs krimināllietā vai darba strīda lietā uzskata personu par cilvēku tirdzniecības upuri un izmeklēšana nav beigusies (5 jautājumi)
- Var atjaunot, kamēr vien izmeklēšana nav beigusies
- Jāņem vērā arī citi apstākļi
- Upuris saņem sociālo pabalstu un drīkst strādāt

Tiesiskais regulējums attiecībā uz cilvēku tirdzniecību: Upura statuss

Vairāki posmi, paralēli tiesas procesam

Neierobežota uzturēšanās

- Ja vainīgie notiesāti par cilvēku tirdzniecību
- Pat bez notiesāšanas par cilvēku tirdzniecību, ja apsūdzētājs krimināllietā vai darba strīda lietā savā prasībā ir ietvēris cilvēku tirdzniecības elementu

Īpaši iesaistītie speciālisti

- Īpaši prokurori, darba strīdu auditors (prokurors)
- Īpaši policijas darbinieki
- Īpaši darba inspektori
- **humānais aspekts: īpašas upuru patversmes** (palīdzību un upuru aizsardzība, sadarbojoties ar tiesu)

➤ **VAIRĀKDISCIPLĪNU PIEEJA**

Īpaši centri cilvēku tirdzniecības upuriem

- 3 specializēti, valsts apstiprināti un finansēti centri
- Patvērums vajadzības gadījumā
- Palīdzība cietušajiem: 3 veidi:
  - Administratīvā (uzturēšanās dokumenti Imigrācijas dienestam)
  - Psiholoģiskā, sociālā un medicīniskā (Beļģijas projekti, palīdzība valodu apgūvē, darba meklējumos...)
  - Juridiskā (informācija un ar lietu saistītie papildu pasākumi, advokāta palīdzības piedāvājums...)

2.2. Koordinācijas struktūra

- Karaļa 2004. gada 16. maija lēmums
- Starpresoru koordinācijas platformas darba atjaunošana (eksistē kopš 1995. gada)
- Apvieno visas iestādes un pakalpojumus, kas saistīti ar cīņu pret cilvēku tirdzniecību
- Priekšsēdētājs: Tieslietu ministrija
- Sekretariāts: Vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanas un rasisma novēršanas centrs (CEOOR)
- Divas sanāksmes gadā
- Birojs:
  - tiekas reizi mēnesī (sastāvs)
  - priekšsēdētājs: Kriminālpolitikas dienests, Tieslietu ministrija
  - Ieteikumi platformai, realizē lēmumus

2.2. Koordinācijas struktūra

- Dalībnieku koordinācijas platforma: Pārstāvji no šādām iestādēm:
  - kompetentie ministri (premjerministrs, tieslietu, iekšlietu, ārlietu, darba, sociālo lietu, sociālās integrācijas, attīstības koordinācijas, patvēruma un migrācijas)
  - Ģenerālprokuroru kolēģija
  - Federālā prokurora birojs
  - Federālā policija, cilvēku tirdzniecības apkarošanas vienība
  - Kriminālpolitikas nodaļa (Tieslietu ministrija)
  - Citas saistītās ministrijas (Tieslietu ministrijas Likumdošanas nodaļa, Imigrācijas dienests, Darba inspekcijas dienests, Ārlietu ministrija, Valsts drošības dienests utt.)
  - CEOOR
  - "Child Focus" (Nevalstiskā organizācija)

2.2. Koordinācijas struktūra

- Nākotnē - izmaiņas koordinācijas platformā:
  - Īpaši patvērumi (viens pārstāvis)
  - Ģenerālprokuroru kolēģija kā novērotājs birojā
- Uzdevumi:
  - Nodrošināt efektīvu dažādu nodaļu koordināciju (informācijas apmaiņa utt.)
  - Ieteikumi saistībā ar cilvēku tirdzniecības apkarošanu
  - Cilvēku tirdzniecības apkarošanas rezultātu izvērtēšana
  - Padomdevējs, stratēģiskā līmenī, CIATTEH pārvaldības komiteja (datu vākšana)

2.2. Koordinācijas struktūra

– Iespēja:

- Izveidot darba grupas
  - Piemēram: galvenās līgumslēdzējas puses, valsts konsultēšanas mehānismu izvērtēšana utt.
- Aicināt uz sanāksmēm speciālistus un citas personas
  - Piemēram: specializēti patvērumi

– Realizācija:

- Federālās valdības rīcības plāns attiecībā uz cilvēku tirdzniecības apkarošanu
- Brošūras dažādās valodās cilvēku tirdzniecības upuriem
- Novēršana:
  - Informatīvi izdevumi slimnīcām
  - Informatīvi materiāli vēstniecībām (vīza)

2.3. Nacionālais ziņojums vai līdzvērtīga sistēma

- Beļģija: vēl nav oficiāli iecelts nacionālais ziņotājs
- Pašlaik:
  - CEOOR: nacionālais ziņotājs «de facto»:
    - neatkarīgs
    - ikgadējs pārskata ziņojums
  - Kriminālpolitikas dienests (Tieslietu ministrija):
    - valdības 2 gadu ziņojums

2.3. Nacionālais ziņojums vai līdzvērtīga sistēma

- CEOOR statuss

Valsts dienests, neatkarīgs savu uzdevumu izpildē:

- dibināts 1993. gadā ar Parlamenta lēmumu
  - 2 direktori, valde
- veicināt vienlīdzīgu iespēju pieejamību un apkarot rasismu un diskrimināciju (kopš 1993. gada)
- veicināt cīņu pret cilvēku tirdzniecību (kopš 1995. gada)
- nodrošināt, lai tiktu ievērotas ārzemnieku pamattiesības (kopš 2004. gada)

2.3. Nacionālais ziņojums vai līdzvērtīga sistēma

- Valdības lēmums (2011. gada decembrī): centra reforma
- 2 dažādas iestādes
  - Diskriminācijas lietas: federālais centrs
  - Migrācijas un cilvēku tirdzniecības lietas: federālajā pārziņā
- Tā nebūs pēc 2014. gada 1. janvāra

2.3. Nacionālais ziņojums vai līdzvērtīga sistēma

- CEOOR loma cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā

Pamatnostādņu izstrāde un papildināšana cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā:

- Ikgadējs pārskata ziņojums: par cilvēku tirdzniecības apkarošanas attīstību un rezultātiem (tīmekļa vietne: www.diversite.be)
- Civilā tiesvedība
- Starpresoru koordinācijas platformas sekretariāts cīņai pret kontrabandu un cilvēku tirdzniecību
- 3 uzņemšanas centru sadarbības koordinācija un pārraudzība (datubāze)

2.3. Nacionālais ziņojums vai līdzvērtīga sistēma

- Kā CEOOR sadarbojas ar koordinācijas platformu?
  - Sekretariāts (novērotājs-dalībnieks)
  - Ietekme uz ikgadējo ziņojumu
    - Ieteikumi Rīcības plānam
    - Izveidotas darba grupas
    - Brošūras dažādās valodās cilvēku tirdzniecības upuriem

3. Secinājumi

Secinājumi

– Papildinoša loma

- Koordinācija nav pārraudzība/vērtēšana: vislabāk nodalīt
- Nacionālais ziņotājs: neatkarības nozīme

PALDIES!

www.diversite.be

Patrīcija Le Koka (*Patricia Le Cocq*)

Cilvēku tirdzniecības apkarošanas vienība

Vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanas un rasisma novēršanas centrs (CEOOR)

Rue Royale 138

1000 Brisele

+32 (0)2 212 31 19

Patricia.lecocq@cntr.be

CENTRE FOR
EQUAL
OPPORTUNITIES
AND OPPOSITION
TO RACISM

